

BX175.1
B6
1854
y.2011.30

INSTITUTIONES THEOLOGICÆ

AD USUM SEMINARIORUM.

TRACTATUS DE FIDE.

Vox fides in variis acceptionibus sumitur apud autores sacros et ecclesiasticos; scilicet : 1º pro fidelitate in promissis, ut Rom. iii, 3 : *Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit;* 2º pro ipsis promissis, ut in I Tim. v, 12, de quibusdam viduis dicitur : *Primam fidem irritam fecerunt;* 3º pro ipsa conscientia vel intima persuasione, ut Rom. xiv, 23 : *Omne quod non est ex fide, peccatum est;* 4º pro fiducia, ut apud Jacob. i, 6 : *Postulet autem in fide, nihil hæsitans;* 5º pro ipso fidei objecto, ut in Symbolo S. Athan. : «*Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.* »

Communius per fidem intelligitur *assensus intellectus propter alterius auctoritatem* : si propter hominis vel hominum auctoritatem, fides est humana; si propter Dei auctoritatem, est fides divina, de qua sola in hoc Tractatu dicendum est.

Fides, sic spectata, considerari potest ut actus vel ut virtus : ut actus, est assensus supernaturalis quo veritates a Deo revelatæ firmiter creduntur propter auctoritatem revelantis; ut virtus, est habitus supernaturæ liter infusus, nos ad eliciendos actus fidei inclinans.

De fide sub priori respectu considerata hic præcipue agemus, de virtute fidei alibi tractaturi.

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

Veritas definitionis a nobis allata ex dicendis patebit. Fides dividitur in actualem et habitualem, in explicitam et implicitam, in internam et externam, in formatam seu vivam, et informem seu mortuam.

Fides *actualis*, quæ forsan rectius diceretur *positiva*, est actus, et fides *habitualis* est virtus fidei, de quibus modo sum us locuti; igitur non de fidē habituali, sed de fide actuali hic dicturi sumus.

Fides *explicita* ea est quæ assentimur articulo fidei in se et juxta proprios terminos cognito; *implicita* vero ea est quæ creduntur veritates revelatae, non in se propriis terminis cognitæ, sed in alia generali contentæ: v. g., qui expresse credit Deum trinum, Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, habet fidem explicitam Trinitatis; qui vero in Christum Deum et hominem, eo ipso implicite credit in duplice ejus voluntatem, etiamsi eam ignoret.

Fides dicitur *interna*, si assensus mente conceptus exteriorius non prodeat; secus est *externa*.

Fides *formata* seu *viva* ea est quæ cum charitate habituali conjungitur, quia charitas est forma cæterarum virtutum: fides *informis* seu *morta* est illa, e contra, quæ in subiecto charitate habituali destituto reperitur.

His notatis, præsentem Tractatum in sex dividemus capita: primum erit de fidei natura; secundum de ejus obiecto; tertium de ejus motivo; quartum de ejus regulis; quintum de ejus proprietatibus, et sextum de ejus subiecto.

CAPUT PRIMUM.

DE NATURA FIDEI.

Lutherani et Calvinistæ necessitatem fidei nobiscum agnoscentes, in assignanda vera ejus notionem valde nobis et sibi invicem dissentunt: communius tamen, post antesignanos suos, duas admittunt opiniones quæ in doctrina catholica conciliari nequeunt. Dicunt enim

1º fidem non esse assensum quo veritates revelatae firmiter creduntur, sed fiduciam qua certo credimus nos promissionum Dei et justitiae participes fieri; 2º fidem per se justificare, ac proinde nullam esse fidem divinam charitate perfecta destitutam. Hos errores per duas sequentes propositiones breviter refellemus. Vide Moelher, *Symbolique*, t. I, p. 55.

PROPOSITIO PRIMA.

Fides christiana, in Scripturis commendata et ad salutem necessaria, non est fiducia in divinas promissiones, ad sensum Calvinistarum.

Prob. Scriptura saera, Patrum testimoniis, et ratione.
1º *Scriptura sacra*. In multis locis fides ad justificationem requisita exhibetur ut actus intellectus, quo credimus dogmata, non vero quo credimus nos justificari, v. g., apud Joan. III, 6: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat*; Marc. XVI, 18: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturæ; qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit*, etc.

In aliis fides a spe seu fiducia distinguitur, v. g., I Cor. XIII, 13: *Nunc autem manent fides, spes et charitas, tria haec*; I Petr. I, 21: *Qui suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides vestra et spes esset in Deo*. Ergo 1º.

2º *Innumeris testimoniis Patrum*, qui fidem collocant in actu intellectus quo creduntur dogmata, spem vero in actu voluntatis quo sperantur res promissæ. Sit in exemplum S. Aug. in Ench. cap. 1: « Quid sperari potest quod non creditur? Porro aliquid etiam quod non speratur, credi potest. Quis namque fidelium poenas non credit impiorum? non sperat tamen. » Ergo 2º.

3º *Ratione*. Fiducia ad voluntatem pertinet: voluntas autem exerceri non potest circa objectum sibi incognitum: ergo necesse est ut prius illuminetur intellectus per manifestationem veritatis supernaturalis eique adhaesionem. Fiducia igitur supponit fidem et non est fides.

TRACTATUS

Præterea nullus credere potest de fide se esse justificatum et prædestinatum, quia hoc singulare factum nulli revelatur: unde in Lutheranorum et Calvinistarum systemate fides impossibilis esset. Ergo 3°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Notandum spem existere non posse sine fide, et sæpe, tum in Scriptura, tum in sanctis Patribus, cum fide uniri: verum inde concludi non potest actus fidei et spei non esse distinctos.

PROPOSITIO SECUNDA.

Datur fides informis seu sine charitate perfecta.

Prob. Propositio est de fide, constat Scriptura sacra, testimoniosis Patrum, et ratione.

1° *Est de fide* ut pote definita in concilio Trid. sess. 6, can. 28: « Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, » simul et fidem semper amitti, aut fidem quæ remanet
» non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum qui
» fidem sine charitate habet non esse christianum; ana-
» thema sit. » Ergo 1°.

2° *Constat Scriptura sacra.* I Cor. XIII, 2: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Jacob. II, 14: *Quid proderit, fra- tres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* Nihil clarius desiderari potest. Ergo 2°.

3° *Testimoniis Patrum.* Aliorum teneat locum S. Aug. in Ps. XXXI Enarrat. 2: « Si fides sine dilectione sit, sine opere erit. Ne autem multa cogites de opere fidei, adde illi spem et dilectionem. » Ergo 3°.

4° *Ratione.* Fides divina, ex dictis in propositione præcedenti, est assensus intellectus veritatibus a Deo reve- latis; charitas vero est voluntatis actus quo amatur Deus per revelationem cognitus: atqui possumus credere Deum esse, et verum revelare, et tamen eum non perfecte diligere, sicut frequenter credimus hominem verum loqui, et eum non idéo diligimus. Ergo, etc.

Fide: igitur divina est fundamentum charitatis, ac

DE FIDE.

5

proinde charitas proprie dicta esse non potest sine fide: at fides esse potest sine charitate, sicut fundamentum sine ædificio, quamvis ædificium esse non possit sine fundamento: ergo 4°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Dices: Rom. X, 10, legitur: *Corde creditur ad justitiam; ore autem confessio fit ad salutem.* Ergo fides separari non potest a justitia seu a charitate perfecta.

R. Nego conseq. Ex his enim verbis sequitur quidem fidem necessariam esse ad justitiam et confessionem fidei ad salutem; minime vero omnes qui credunt esse justos, et omnes qui fidem profitentur esse salvandos. Ergo, etc.

Notandum autem hic non agi de fide humana, motivis naturalibus innixa, quam protestantes affirmant separari posse a vera charitate, sed de fide divina. Sola enim fides divina in textibus allatis exprimitur.

Quinam præcise characteres fidem constituant supernaturalem determinare non intendimus: requiritur motivum supernaturale et insuper divinæ gratiæ influxus. Non ultra proficere audemus.

CAPUT SECUNDUM.

DE OBJECTO FIDEI.

Objectum fidei est illud circa quod versatur fides, seu id quod creditur. Ex definitione autem a nobis allata et ab omnibus æquivalenter admissa, solæ res revelatae fide credendæ sunt: sola igitur sunt objectum fidei. Deus est objectum primarium, Deus et quæcumque res revelatae sunt objectum adæquatum.

Quidam arbitrantur res *revelabiles* ad objectum fidei pertinere, et alii negant: verum simplex æquivocatio inter eos esse videtur. Veritas nondum revelata actu credi non potest; sed, si reveletur, credenda erit. Igitur dici potest objectum fidei possibile vel remotissimum; non vero actuale et proximum, nec etiam remotum, quo nomine intelliguntur veritates re ipsa revelatae, sed non sufficienter cognitæ ut revelatae.

Tria hic separatim examinanda sunt : 1º an propositio explicite revelari debeat, ut ad fidem pertineat; 2º an objectum fidei creverit, et 3º quid sentiendum sit de symbolis fidei.

ARTICULUS PRIMUS.

AN PROPOSITIO EXPLICITE REVELARI DEBEAT, UT AD FIDEM PERTINEAT.

Revelatio potest esse explica vel implicita : est explica, si propriis vel synonymis terminis in deposito revelationis continetur; v. g. : Tres sunt personæ in Deo; Verbum caro factum est; Christus pro nobis mortuus est. Est autem implicita, quando non propriis aut synonymis terminis, sed æquivalentibus exprimitur; v. g. : In Christo unica est persona; Duæ sunt naturæ; Duæ sunt voluntates. Propositiones implicite revelatae ex propositionibus explicite revelatis ope ratiocinii deducuntur, sive ex duabus præmissis revelatis, sive ex una præmissa revelata et ex altera præmissa non revelata, et ideo vocantur conclusiones theologice.

PROPOSITIO PRIMA.

Conclusiones ex duabus præmissis revelatis legitime deductæ pertinent ad fidem.

Prob. Propositio in propositione revelata formaliter contenta ad objectum fidei pertinet : at conclusio ex duabus præmissis revelatis legitime deducta, in propositione revelata formaliter continetur : in hoc quippe natura syllogismi sita est, ut una præmissarum conclusionem in se contineat, et altera eam esse contentam manifestet. Ergo. Hinc in sequentibus syllogismis a P. Antoine in exemplum allatis, conclusio est de fide : Omnes Apostoli repleti sunt Spiritu sancto : atqui S. Matthæus erat apostolus : ergo repletus est Spiritu sancto. e us est bonus : atqui Christus est Deus : ergo est bonus.

PROPOSITIO SECUNDA.

Conclusiones ex majore universali revelata et minore non revelata legitime deductæ, ad fidem pertinent.

Prob. Ut jam diximus, propositio in propositione revelata formaliter contenta implicita revelata est et ad fidem pertinet : atqui conclusio ex propositione generali revelata et minore non revelata legitime deducta, in propositione revelata formaliter continetur ; in propositione enim generali continetur, et minor non revelata declarat eam esse contentam. Ergo.

Sed requiritur ut minor sit absolute certa et omne errandi periculum excludat : alioquin firmissimus præberi non posset assensus ad fidem requisitus. Unde si minor esset tantum moraliter certa, conclusio ad objectum fidei non pertineret, et propositio ei adversa non esset heretica, sed erronea.

Hinc in sequenti syllogismo conclusio est de fide : Vera Christi Ecclesia debet esse una, sancta, catholica et Apostolica, et sola has notas habere potest : atqui Ecclesia Romana est una, sancta, catholica et Apostolica : ergo, etc., quia minor est certissima.

Sed in hoc altero : Infans legitime baptizatus et ante usum rationis decedens, est sanetus : atqui Petrus ante usum rationis mortuus, legitime fuit baptizatus : ergo, etc., conclusio ad fidem non pertinet, quia moraliter tantum certum est Petrum legitime fuisse baptizatum, nisi ad summum respectu baptizantis, aut nisi tot adfuerint testeſ ut absolute certum sit nihil esse entiale fuisse omissum. Idem dicendum est de hostia consecrata in particulari, quæ tamen sincere adoranda est, quia adoratio est actus prudentia directus, non vero actus fidei. Idem de validitate ordinationis talis sacerdotis, etc.

Nunc difficultas est an conclusio deducta ex majore universali omnino certa, sed non revelata, et ex minore revelata, ad fidem pertineat, v. g., in isto syllogismo : Omnis homo habet operationem humanam : atqui Christus verus est homo : ergo Christus habet operationem

humanam. Sensus est an ista propositio, Christus habet operationem humanam, fide divina credi debeat.

Circa hanc quæstionem valde scinduntur theologi; multi enim arbitrantur dictam propositionem esse de fide divina, et his præsertim nituntur argumentis: 1º Ea propositio est de fide quæ in mente Dei fuit revelata et vi testimonii ejus creditur: atqui talis est conclusio de qua hic agitur; necessariam enim habet connexionem cum propositione revelata; Deus propositionem revelando, hanc connexionem ignorare non potuit; eam igitur implicite revelavit: ergo homines talem conclusionem certo agnoscentes, eam vi testimonii Dei credunt. Ergo. 2º Sæpe Ecclesia definiit tanquam de fide propositiones hujus generis, v. g., sequentes: In Christo duæ sunt operations, una divina et altera humana; Omnia et singula peccata mortalia in confessione jure divino sunt declaranda, quia, ex principio generali, judicium ferri non potest nisi causa instruatur, et aliunde revelatum est sacramentum pœnitentiæ per modum judicii administrandum esse. Ergo. Sic Melchior Canus, Vasquez, P. Antoine, Simonet et cum illis alii non pauci.

Alii vero multi negant prædictas conclusiones esse objectum fidei divinæ, et sequentibus maxime fulciuntur rationibus: 1º Illa propositio non est de fide divina, quæ non creditur testimonio divino: atqui conclusio ex majore generali non revelata et minore revelata deducita, testimonio Dei non creditur, sed legitimitate argumenti et vi illationis: ergo. 2º Si propositiones sic implicitè tantum revelatae essent de fide, fere omnes propositiones theologicæ dici possent de fide, cum theologi plerasque assertiones suas ex Scripturis vel traditione deducere soleant: atqui hoc esset absurdum: ergo. 3º Illa propositio non est de fide cuius contradictoria non est hæretica: atqui contradictoria conclusionis ex majore naturali et minore revelata deductæ, haberi non potest ut hæretica; qui enim propositionem generalem non revelatam aut veritatem illationis ex illa negaret, aliquid revelatum non negaret, ac proinde hæreticus non

esset: ergo. Ita Suarez, de Lugo, Lherminier et alii communius atque probabilius, ut nobis videtur.

Ad argumenta patronorum alterius sententia respondent 1º conclusionem de qua quæstio agitatur, non contineri formaliter in propositione revelata, sed tantum cum illa connexionem habere, ex illa vi ratiocinii erui; ergo; 2º quoad exempla allata, dici posse conclusionem non vi tantum ratiocinii innescere, sed ex aliis Scripturæ locis, vel ex traditione, aut Ecclesiam illam non proponere tanquam objectum fidei divinæ, sed fidei ecclesiasticæ, juxta sensum a nobis assignatum in Tractatu de Ecclesia, ubi de factis dogmaticis; aut denique illam non fieri objectum fidei divinæ, nisi post definitionem Ecclesiæ. Ergo.

Hæc controversia soluta difficillima firmitati fidei nullo modo nocet; si enim Ecclesia expresse aliquando definit conclusionem implicitè tantum revelatam ad fidem divinam pertinere, aut propositionem quæ ex majore naturali eruitur esse de fide divina, id statim credendum erit, quia Ecclesia de veritate doctrinæ infallibiliter judicat: si solummodo definiat, ut sæpe jam fecit, talem vel talem propositionem quæ ex majore non revelata et minore revelata deducitur, esse de fide, an sit de fide divina aut de fide ecclesiastica non pronuntians, sufficit ut unusquisque eam simpliciter credat tanquam de fide in genere; nec requiritur ut circa naturam objecti in se spectati pronuntiet.

ARTICULUS SECUNDUS.

AN OBJECTUM FIDEI CREVERIT DECURSU TEMPORUM.

Objectum fidei crescere potest simpliciter, vel secundum quid: crescit simpliciter, si Deus aliquid novi reuelat; crescit vero secundum quid, si revelatio jam facta, per auctoritatem infallibilem explicetur, vel ad singularia objecta applicetur, vel controversa certificetur.

Notandum quod, sicut duplex est revelatio, duplex etiam detur fides, ut supra diximus, una explicita, qua

reduuntur veritates secundum se notæ, v. g., *Pater, et Filius, et Spiritus sanctus*; et fides implicita, quia creduntur veritates non in se notæ, sed in aliis in quibus continentur, quamvis ignoretur quid sint, quomodo includantur et quo motivo educi possint. Sic qui credit Christum, credit duplicem ejus naturam, duplēm voluntatem, etc.; qui profitetur se credere quidquid docet Ecclesia, implicite credit omnia fidei dogmata.

Nunc duplex instituitur quæstio, an scilicet 1° fidei objectum ab Adamo usque ad Christum et Apostolos creverit, et 2° an ab Apostolis usque ad nos creverit.

§ I. — An objectum fidei ab Adamo usque ad Christum et Apostolos creverit.

Omnis fatentur illud creuisse secundum quid; multa enim ministerio Patriarcharum, Prophetarum, Christi et Apostolorum manifestata sunt, quæ antea non credebantur, saltem explicite.

Multi inter veteres, ut Scotus, Hugo a S. Victore, Durandus, Magister Sententiarum, S. Th. 2 2, quæst. 1, art. 7, S. Bonaventura et postea Suarez, card. de Lugo, Billuart, etc., docuerunt objectum fidei in se spectatum decursu temporum non creuisse, sed tantum novas explicationes in diversis temporibus habuisse, atque omnia dogmata successive publicata aut definita, in duobus principiis generalibus implicite contenta fuisse, nempe in fide Dei et in fide divinæ Providentiæ circa salutem hominum: in fide Dei ea continentur quæ ad Deum et beatitudinem nostram spectant, et in fide divinæ Providentiæ reperiuntur ea omnia quæ ad generis humani salutem fiunt a Deo. Rationes quibus nituntur, sunt: 1° quia fides semper fuit principium et fundamentum justitiae ac sanctitatis: ergo semper eadem esse debuit saltem quoad substantiam. 2° Salus nunquam obtineri potuit, nisi per fidem in Messiam venturum aut adventum. Ergo. 3° S. Aug. tract. 45 in Joan., ait: *Tempora variata sunt, non fides*: attamen varia esset fides si objectum ejus decursu temporum cresceret. Ergo.

Plures vero recentiores, ut P. Antoine, Lherminier, Simonet, Theologia Pictaviensis, dicunt objectum fidei ab Adamo ad Christum et Apostolos inclusive simpliciter creuisse; multa enim revelata sunt per Noe, Abraham, Jacob, Moysen, David aliasque Prophetas, et multo plura per Christum et Apostolos, ut sacrificia veteris Legis, sacramenta novæ Legis, etc., ad substantiam fidei certe pertinentia, quæ tamen haberi non possunt ut primæ revelationis explicationes: ergo non nisi abusive dici potest omnia fidei nostræ dogmata in articulis Adamo revelatis implicite contenta fuisse. Ergo.

In posteriori hac sententia, quæ probabilius nobis videtur, fides nihilominus eadem fuit quoad principium, motivum et objectum principale, seu quoad fundamentalia religionis capita: ruunt igitur alterius sententiaæ rationes, et excellentia revelationis christianæ magis elucescit.

§ II. — An objectum fidei ab Apostolis usque ad nos creverit.

Certum est illud creuisse secundum quid; Ecclesia enim, quæ est judex controversiarum fidei infallibilis, multa definiit quæ ante ignorabantur vel liberae hominum disputationi relinquebantur, et quæ facta sunt de fide: nova quidem non condidit dogmata, sed efficit ut articuli fidei implicitæ fierent objectum fidei explicitæ. Ergo.

Non minus certum est objectum fidei non creuisse simpliciter ab Apostolis usque ad nos. Nam 1° Spiritus sanctus docuit Apostolos omnem veritatem, Joan. xvi, 13. 2° Ecclesia nunquam sibi attribuit potestatem dogma novum revelandi, sed tantum Scripturam et traditionem interpretandi ac conservandi. Ergo.

Unde privatæ revelationes a Christo usque nunc quibusdam sanctis animabus factæ, ad depositum fidei non pertinent.

ARTICULUS TERTIUS.

QUID SENTIENDUM SIT DE SYMBOLIS FIDEI.

Symbolum in genere est signum vel figura rei occultæ:

sic ritus sacramentales dicuntur symbola sacra gratiæ. Per symbolum fidei, intelligitur *Brevis summa vel tabula præcipuos fidei articulos explicite continens.*

In Ecclesia catholica quatuor numerantur, videlicet Symbolum Apostolorum, Symbolum Nicænum, Symbolum Constantinopolitanum, et Symbolum S. Athanasii.

Symbolum Apostolorum illud est quod recitatur in Horis canoniceis, in Orationibus matutinis et vespertinis. Erasmus, Calvinus, passim Calvinistæ quibus consentit *Dupin*, dicunt quidem illud Symbolum doctrinam Apostolorum continere, sed ab ipsis non fuisse confectum. Cæteri vero firmiter tenent illud Symbolum ab ipsis Apostolis etiam quoad formulam fuisse compositum. Etenim 1º ante Erasmum et Calvinum nullus inter auctores ecclesiasticos reperitur qui vel minimum circa id dubium moverit. 2º Plurimi antiquiores Patres illud Apostolis expresse tribuunt, v. g., S. Irenæus, contra Hæreses, l. 1, cap. 10 : « Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminata, et ab Apostolis et a discipulis eorum accipit eam fidem quæ est in unum Deum, Patrem omnipotentem, etc. » S. Ambros. Epist. 1 class. epist. 4 ad Siricum : « Credatur Symbolo Apostolorum quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit et servat. » 3º Afferri potest celebris regula a S. Aug. allegata : « Quod universa tenet Ecclesia, etc. » Ergo. Vide Nat. Alex. Dissert. XII, sect. 1; Theol. Wirceburg., de Fide, part. 1, cap. 1.

Notandum illud Symbolum ad corpus Scripturæ saepe non pertinere; quia, ut communius docetur, Apostoli illud non scripserunt, sed viva voce tradiderunt: nèc objici potest quod S. Lucas illius mentionem non faciat in Actibus Apostolorum, quia multa alia gravis momenti omisit.

Symbolum Nicænum sic vocatur, quia in primo concilio generali conditum fuit adversus Arianos, et incipit his verbis: *Credo in unum Deum, etc.*: quædam verba ei adjecta sunt in concilio Constantinop. I, contra Macedonianos, et inde vocatum est symbolum Constantino-

politanum: ubique intra Missam cantatur vel recitatur.

Symbolum S. Athanasii, incipiens, *Quicumque vult salvus esse, etc.*, dicitur in officio Primæ die Dominicæ et festo sanctissimæ Trinitatis.

Tribuitur S. Athanasio a concilio Toletano IV, anno 633; a concilio Augustodunensi, anno 1170; a S. Thomas 22, q. 1, art. 10, ad 3; a multis theologis et ab ipso Eugenio IV, in Decreto ad Armenos, dicente: « Compendiosam illam fidei regulam per beatissimum Athanasium editam ipsis præbemus, videlicet, *Quicumque vult, etc.* » Ergo. Vide Theol. Wirceburg., loco citato.

Multi tamen alii eruditi, præsertim recentiores, negant hoc Symbolum genuinum S. Athanasii opus esse, et sequentibus præcipue nituntur rationibus. 1º Nulli auctores hujus Symboli meminerunt ante septimum saeculum. 2º S. Cyrillus Alexandrinus, concilium Ephesinum et concilium Chalcedonense, errores Nestorii et Eutychii refellendo, hujus symboli nullam mentionem faciunt; quod incredibile esset, si illud novissent. 3º Plures articuli illius Symboli contra dictos Nestorii et Eutychii errores evidenter diriguntur: attamen illi errores non nisi post S. Athanasium prodiere. 4º In vetustissimis et probatissimis codicibus manuscriptis operum S. Athanasii non reperitur illud Symbolum. 5º Stylus ejus auctorem latinum omnino sapit. Ergo.

Ad rationes alterius opinionis respondetur concilia citata, theologos et Eugenium IV, quæstionem authenticitatis dicti Symboli non examinasse, et illud S. Athanasio vulgo attributum supposuisse.

Defensores posterioris sententiæ, quæ longe probabilius nobis videtur, communius tenent verum hujus Symboli auctorem esse quemdam Vigilium, Tapsensem episcopum, in Africa, circa finem quinti saeculi, qui Summam doctrinæ S. Doctoris sub nomine ejus sic adversus haereticos composuit, quemadmodum scripsit dialogum, ut ipse testatur, adversus Arianos aliasque haereticos, et sub nomine S. Athanasii in lucem edidit, ut scopus suum efficacius obtineret.

Nihilominus illud Symbolum ut certissima fidei regula habendum est, cum Ecclesia illud approbaverit atque cunctis fidelibus credendum proposuerit, decernendo quod in officiis publicis legeretur. Factum autem de vero illius auctore est personale, et ad infallibilitatem Ecclesiæ non pertinet.

Quæritur an conveniens fuerit præcipios fidei articulos sic in Symbolis contexere.

R. affirmative. Multo facilius enim fideles discunt ac retinent quid credere debeant, et ab hæreticis tutius secernuntur.

Multa tamen et gravissima fidei puncta, v. g., Eucharistia, Missæ sacrificium aliaque sacramenta, præter Baptismum in Symbolo Constantinopolitano memoratum, in his Symbolis non exprimuntur, probabiliter, ut notat Theologia Pict., quia in primis sæculis Christiani plura sua tacebant mysteria, præsertim sacræ Eucharistiae, respectu infidelium et catechumenorum, propter abusum quem merito timebant, ut in Tractatu de *Eucharistia* monstratur.

Cæterum omnes articuli omissi implicite continentur in fide sanctæ Ecclesiæ catholicæ.

CAPUT TERTIUM.

DE MOTIVO FIDEI.

Motivum fidei est ratio quæ assensum propositioni a Deo revelatæ determinat : talis esse debet ut omnem errandi formidinem tollat, et ulteriori motivo non indigeat; alioquin non esset motivum fidei immediatum, quod multi theologi vocant objectum formale fidei, quia actum credendi præcise determinat.

Sat apertum est summam Dei veritatem, tum in cognoscendo, tum in revelando, ultimum illud esse fidei motivum quo assensus noster determinatur; ideo enim

firmiter credimus Deo aliquid revelanti, quia persuasum habemus eum non posse errare in cognoscendo, nec fallere in dicendo: ergo summa Dei veritas est ratio fundamentalis fidei nostræ, atque ultimum motivum determinans assensum nostrum. Unde in actu fidei vocibus expresse dicimus: *Credo, Domine, quidquid revelasti, quia summe verax es, nec falli nec fallere potes.*

Verum assensus noster veritate Dei in loquendo inniti non potest, nisi factum revelationis certissime nobis innotescat; quod quidem tria necessario importat, videlicet revelationem ex parte Dei, genuinum sensum revelationis certo assignatum vel propositum, et motiva credibilitatis omnem errandi formidinem excludentia. Itaque dicemus 1º de revelatione divina; 2º de propositione Ecclesiæ; 3º de motibus credibilitatis, et 4º de analysi seu resolutione fidei.

ARTICULUS PRIMUS.

DE REVELATIONE DIVINA.

Non ambigitur quin aliqua revelatio sit necessaria ad fidem: patet ex ipsam fidei definitione ab omnibus admissa. Sed quoniam multiplex distinguitur revelatio, petitur qualis requiratur.

Dividitur enim 1º in *internam* et *externam*: interna ea est quæ fit per signum intrinsecum, scilicet, per vividam mentis illustrationem: externa autem fit per aliquod signum extrinsecum, v. g., per verba articulata.

Dividitur 2º in *mediatam* et *immediatam*: mediata ea est quæ fit per alterius ministerium, quales fuerunt revelationes per Prophetas et Apostolos hominibus factæ: immediata ea est quæ fit a Deo sine ullo intermedio; sic Deus locutus est primis parentibus, Prophetis, Apostolis.

Dividitur 3º in *privatam* et *publicam*: revelatio privata fit alicui pro ipso solo, sine respectu ad alios homines, ut si Deus alicui revelaret diem vel horam mortis, justificationem, prædestinationem, etc. Publica vero illa est quæ,